

ELK GEZIN TELT

Proportioneel Universalisme waarderend onderzoeken:
een tussentijds verslag

Waarderend onderzoeken van proportioneel universalisme: een tussentijds verslag.

EXPOO begeleidde in de periode mei – november 2018 drie Huizen van het Kind om proportioneel universalisme waarderend te onderzoeken. Wat hier voorligt is een tussentijds verslag. Het begeleidingstraject is dan wel afgelopen, maar de eindmeet is nog niet bereikt. Met de Elk Gezin Telt trajecten is slechts het startschot gegeven voor het verdere proces. Deze Huizen van het Kind timmeren samen met hun partners, ouders en kinderen verder aan hun huis waar Elk Gezin Telt.

1. Elk Gezin Telt – trajecten in drie Huizen van het Kind

Wat voorafging

'Proportioneel universalisme is het basisprincipe van een universele dienstverlening voor iedereen die varieert in schaal en intensiteit volgens wat nodig is. Hierdoor verminderen gezondheids- en welzijnsongelijkheden. Een proportioneel universele dienstverlening steunt op een mensen- en kinderrechtenperspectief en vertrekt van de diversiteit in de samenleving en de noden van elk gezin. Daarom is de participatie van lokale gemeenschappen en individuen essentieel. Om proportioneel universalisme te realiseren, werken de verschillende beleidsdomeinen, middenveld, lokale netwerken en burgers samen vanuit gedeelde doelstellingen en visie. Ze ontwikkelen samen acties om sociale ongelijkheden aan te pakken.'

In de aanloop naar het EXPOO-congres 2017 werd de tekst ['Proportioneel Universalisme : een aanzet'](#) geschreven als aanzet voor de operationalisering van proportioneel universalisme in de praktijk. De tekst belicht de bouwstenen voor een brede samenwerking die er op gericht is een betekenisvolle basisdienstverlening voor iedereen te realiseren. Per bouwsteen vind je praktijken, toelichting en voorbeelden om proportioneel universalisme in praktijk om te zetten.

De tekst nodigt uit om de discussie verder en breder te voeren. En dat is precies wat we deden met de Elk Gezin Telt-trajecten.

EXPOO begeleidde in 2018 drie Huizen van het Kind om proportioneel universalisme waarderend te onderzoeken. Het Waarderend Onderzoek is een participatieve aanpak waarbij je samen met vertegenwoordigers van heel het systeem (de partnerorganisaties van je netwerk, het beleid, ouders, kinderen en jongeren, vrijwilligers, ...) verandering samen bedenkt en in gang zet.

Het opzet was om samen met de partners en gebruikers van Huizen van het Kind in de eerste plaats stil te staan bij wat er al goed gaat. Met andere woorden: welke goede praktijken zien we al? Hoe wordt er reeds gewerkt rond de bouwstenen? Vervolgens keken we samen naar wat al die goede praktijk ons leert. Hoe de positieve voorbeelden en ervaringen ons motiveren en inspireren. Om dan samen nieuwe voorstellen te formuleren en concrete acties of praktijken voor te bereiden.

Met de Elk Gezin Telt trajecten wilden we beter zicht krijgen op

- de sterktes van het netwerk,
- de goede praktijken in de regio,
- de werkzame elementen van Proportioneel Universalisme in de praktijk,
- het engagement van de partners in het Huis van het Kind,
- gedragen acties of nieuwe praktijken, uitgewerkt vanuit een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid om te implementeren in de werking.

EXPOO wilde met de trajecten meer concrete goede praktijken en vernieuwende ideeën op vlak van proportioneel universalisme verzamelen, ontsluiten en stimuleren.

De output van de trajecten kan andere Huizen van het Kind verder inspireren om met proportioneel universalisme (PU) aan de slag te gaan.

Volgende drie Huizen van het Kind liepen een Elk gezin telt – traject:

- Huis van het Kind Poperinge-Vleteren
- Huis van het Kind Laarne-Wetteren-Wichelen
- Huis van het Kind Duffel

Proportioneel Universalisme waarderend onderzoeken: drie trajecten, drie processen

Sleutelfiguren binnen het Huis van het Kind werkten mee in het ontwerpteam van een traject op maat. De deelnemers van het ontwerpteam engageerden zich voor drie overlegmomenten en de opvolgingsopdrachten die hieruit voortvloeiden. EXPOO bood procesbegeleiding aan de hand van de methodiek van het Waarderend Onderzoek.

Samen met de ontwerpteamswerkten we toe naar een denkdag met heel het systeem. We streefden hierbij naar een maximale mix van beleidsverantwoordelijken, partnerorganisaties actief binnen verschillende levensdomeinen, vrijwilligers, ouders, kinderen en jongeren. Enkel in het Huis van het Kind Duffel werd deze denkdag binnen het begeleidingstraject ook daadwerkelijk gerealiseerd. In het Huis van het Kind Poperinge werd de dag uitgesteld naar 2019. In het Huis van het Kind Laarne Wetteren Wichelen is afgestapt van het oorspronkelijke concept van een denkdag met het hele systeem. Als alternatief is een traject uitgestippeld voor 2019 waarbij verschillende kleinere waarderend onderzoekende acties moeten resulteren in een grotere denkdag in het najaar 2019 waar alle output gepresenteerd wordt.

De Huizen van het Kind engageerden zich samen met hun partners om opvolging te geven aan de output van de trajecten.

Het Waarderend Onderzoek steunt op een aantal principes.

Het *constructionistisch principe* houdt in dat we met onze taal een realiteit creëren. De manier waarop we samen praten is erg bepalend: 'words create worlds'. Gedurende het proces met de ontwerpteam ging er dan ook steeds veel aandacht naar de juiste vraagstellingen en de manier waarop we met elkaar in gesprek gingen.

Vanuit het *poëtisch principe* schreven we samen aan een verhaal. Verhalen verbinden mensen. Een verhaal activeert het brein om te zoeken tot gelijksoortige ervaringen. Tijdens de trajecten gingen we op zoek naar eigen ervaringen met proportioneel universalisme. Het uitwisselen van persoonlijke verhalen en ervaringen leidde tot een andere, meer diepgaande manier van ontmoeten. Gedurende het begeleidingstraject door EXPOO werd slechts de intro neergezet van het gezamenlijke PU-verhaal in de Huizen van het Kind. Wat wordt nu het volgende hoofdstuk?

Het *principe van simultaneïteit* betekent dat de verandering begint op het moment dat we een vraag stellen. Het onderzoek is de interventie. Het onderzoek op zich zet de verandering in gang. Vanaf het ogenblik dat de partners in het Huis van het Kind met elkaar in gesprek gaan over de vraag 'wat betekent proportioneel universalisme', is het begin gemaakt van een werking met meer aandacht voor proportioneel universalisme.

Vanuit het *anticipatorisch principe* verbeeldden we ons samen de toekomst van het Huis van het Kind. Hoe wensen we dat het Huis van het Kind er uit ziet als het een Huis is waar Elk Gezin Telt? De verbeelde toekomst is de motor voor de verandering.

Het *positieve principe* behelst de keuze om te kijken naar wat goed gaat. Het waarderend onderzoek richt zich op waar je meer van wilt zien. We ontdekten samen nieuwe dingen over patronen en succesfactoren, leerden gaandeweg over wat al werkt en waar nog groeipotentieel aanwezig is, waar we meer van willen. Positieve, hoopvolle beelden en gezamenlijke gesprekken hierover creëren immers energie en mobiliseren tot actie. De onderlinge relaties worden sterker als mensen met elkaar positieve beelden en ervaringen delen en praten over wat ze graag zouden willen.

2. Beschrijving van de processen: gezamenlijk onderzoeken, leren en ontwikkelen.

Bouwen aan relaties

Niet in alle ontwerpgroepen kenden de deelnemers elkaar bij de start van het traject. Het waarderend onderzoek als methodiek was dankbaar om te bouwen aan de onderlinge relaties. Bij de kennismaking tijdens de eerste samenkomst werd er bijvoorbeeld in gesprek gegaan over de vraag waarom men de tijd had vrijgemaakt om mee te werken aan het traject. Met elkaar in dialoog gaan over onze drijfveren in ons (vrijwilligers)werk helpt om te blijven horen, zien en voelen waarom we ons engageren voor het Huis van het Kind. Die dialoog voedt de onderlinge relaties en verbondenheid in een samenwerkingsproces.

Betekenis van proportioneel universalisme onderzoeken

We onderzochten samen de betekenis van proportioneel universalisme, eerst aan de hand van de tekening (met de appeltjes) en vervolgens aan de hand van een eigen ervaring. De tekening leende zich erg goed om gezamenlijk te komen tot betekenisgeving. In alle drie de trajecten werd er voor gekozen om ook in het verdere proces waarbij het hele systeem betrokken wordt, de tekening als kapstok te gebruiken. Door vervolgens persoonlijke verhalen met elkaar te delen tijdens interviews werd het thema proportioneel universalisme levendig en concreet. Het werd duidelijk dat iedereen wel eens een extra kistje nodig heeft of van betekenis kan zijn om iemand dat extra kistje te bieden.

Focus bepalen

Aan de hand van de bouwstenen PU (cfr. Proportioneel Universalisme: een aanzet) probeerden we te achterhalen waar de netwerken Huis van het Kind al sterk in staan en waar ze als samenwerkingsverband nog meer willen op inzetten. Om vervolgens te bepalen waar ze samen in een denkoefening met heel het systeem het meest winst op zouden kunnen boeken. Deze oefening hielp ons om de focus voor het verdere traject te bepalen.

Het systeem betrekken

In een volgende stap bogen de ontwerpteams zich over de vraag hoe ze te werk zouden gaan om het hele systeem gedurende een dag mee te laten denken over een Huis van het Kind waar elk gezin telt. Er werd stilgestaan bij wie er allemaal uitgenodigd zou worden. Het streefdoel was een maximale mix van partnerorganisaties, vrijwilligers, ouders, kinderen, jongeren, beleidsmakers, veldwerkers, ... te mobiliseren. Een wervingsstrategie werd uitgetekend. Andere netwerkpartners buiten het ontwerpteam werden mee ingeschakeld (communicatiedienst, opbouwwerk, netwerkpartners, ...). PU werd hiermee al vertaald in concrete praktijk: Samen moesten we antwoorden zoeken op vragen als: naar welke doelgroepen moeten welke extra inspanningen gebeuren? Hoe zorgen we er voor dat alle ouders de kans krijgen om aan te sluiten? Hoe gaan we er mee om als ouders de Nederlandse taal onvoldoende beheersen om met andere deelnemers in gesprek te gaan? Hoe bereiken we kinderen en/ of jongeren? Moeten we kinderopvang voorzien?

Hoe bereiken we ouders uit de verschillende gemeenten/ wijken? Hoe bereiken we ouders met kinderen met een beperking? Enz...

Denkdag organiseren

Het bepalen van dag en datum voor de denkdag verliep in de drie trajecten moeizaam: er bleek geen dag te zijn die voor iedereen een goede keuze zou zijn, nochtans wilden we vasthouden aan het principe van de maximale mix. Een dag vinden waarop zowel professionals, vrijwilligers, ouders, kinderen en jongeren zich gemakkelijk vrij kunnen maken, bleek een moeilijke zaak.

Eens de datum geprikt, werd er werk gemaakt van de praktische organisatie en het creëren van randvoorwaarden voor een geslaagde dag: achterban brieven, goede zaal vastleggen, kinderopvang regelen, bekendmaking en werving, catering, ...

Draaiboek ontwerpen

Ondertussen werkte het ontwerpteam verder aan het draaiboek van de dag. De opdrachten en vraagstellingen werden bepaald, uitgetest, geherformuleerd. De denkdag moest immers zo opgebouwd worden dat iedereen zich er veilig en aangesproken zou voelen. De ontwerpteams gingen hier met veel zorg mee om. De methodieken werden kritisch bevraagd, de vraagstellingen vereenvoudigd. Deze aanpak hield ook in dat de deelnemers aan de ontwerpteams zelf met elkaar in gesprek gingen over succesfactoren, groeipotentieel en wensen die zij hebben voor de toekomst van het Huis van het Kind.

Trajecten bijsturen

Het proces bleek intensiever dan oorspronkelijk ingeschat bij de kandidaatstelling voor het traject. Het *Huis van het Kind Laarne Wetteren Wichelen* was door omstandigheden al later ingestapt en zag de vooropgestelde timing niet haalbaar. Met het ontwerpteam werd het traject daarom bijgestuurd. We zagen af van het oorspronkelijke opzet van een denkdag. Er is geopteerd om meer tijd te nemen voor het proces. Samen met het ontwerpteam is een plan gemaakt met kleinere waarderend onderzoekende acties. Zo zal men op verschillende bestaande overlegplatforms (vb LOP, vrijwilligers CB, ...) gesprekken voeren aan de hand van de tekening, zal men waarderende interviews met ouders opzetten, zal men het draaiboek in mini-uitvoering inzetten tijdens bestaande groepswerkingen, zullen leerlingenraden aan de slag gaan met de voorbereiding die uitwerkt is voor de kinderen, ... Mogelijke werkvormen voor deze acties zijn in fiches uitgeschreven. De wervorm voor kinderen werd al met succes uitgetest in een lagere school. De werkvormen zijn gebaseerd op het voorbereidend werk van het ontwerpteam. De output van de verschillende acties zal in een verder traject opgevolgd en bijgestuurd worden door het ontwerpteam, nu niet langer ondersteund door EXPOO. In het najaar 2019 wordt alles gebundeld en voorgesteld.

Het *Huis van het Kind Poperinge Vleteren* heeft de denkdag uitgesteld. Het ontwerpteam koos een dag tijdens de herfstvakantie en deze keuze bleek vooral voor de professionals moeilijk. Er kwamen wel enthousiaste reacties over het opzet, maar men had verlof gepland of moest instaan voor de verzekering van de dienst omwille van het verlof van collega's. Tegelijkertijd had het ontwerpteam het gevoel dat ze meer moest inzetten op gedragenheid binnen het samenwerkingsverband om tot de gewenste output te komen. De uitgewerkte methodieken worden nu ingezet tijdens de stuurgroep Huis van het Kind om van daaruit het draagvlak te vergroten. Het ontwerpteam wenst vast te houden aan het concept van de denkdag, en rekt hiervoor op de steun van de stuurgroep.

Ook het *Huis van het Kind Duffel* plande haar denkdag tijdens de herfstvakantie. En ook zij ondervonden moeilijkheden bij de werving. Het ontwerpteam koos ervoor extra te investeren in werving en de denkdag sowieso te laten plaatsvinden. De denkdag vond plaats met een groep van 22 volwassen deelnemers en 10 kinderen waarbij een mooie mix bereikt werd.

Sterktes van de processen

Met de ontwerpteams brachten we de sterktes van het afgelegde traject in kaart.

Voor het *Huis van het Kind Laarne Wetteren Wichelen* was het als opstartend samenwerkingsverband een goede manier om partners te leren kennen en kennis te maken met andere sectoren en andere zienswijzen. Met elkaar in gesprek gaan over de illustratie heeft geholpen om uit te wisselen over de diverse aspecten van proportioneel universalisme en het verschil met een categoriale of universele benadering. Het delen van concrete ervaringen en voorbeelden uit de eigen professionele praktijk of uit het privé-leven maakt het principe van proportioneel universalisme concreter en meer doorleefd. De uitwisseling over de voorbeelden toont hoe PU vorm krijgt binnen verschillende levens- en beleidsdomeinen. Het traject heeft geholpen het bredere plaatje te zien en verder te denken dan het eigen werkterrein. Zo komt men tot expertisedeling. De samenwerking is versterkt door elkaar te ontmoeten en ervaringen met elkaar te delen. Door het soort gesprekken is er naar een gezamenlijke gedragen visie toe gewerkt. De leden van het ontwerpteam voelen dat ze in de zelfde richting aan het bewegen zijn en dat geeft hen energie. In de uitgangspunten van het waarderend onderzoek en proportioneel universalisme vond men veel erkenning dat men goed bezig is. Dat geeft ook goesting om op het ingeslagen pad verder te doen.

Het ontwerpteam van *Poperinge Vleteren* ervaarde het als een meerwaarde om begeleid te worden door een externe. Dat hielp om een neutrale blik te bewaren, telkens terug te keren naar de kern en het opzet recht te houden. Het traject heeft hen geholpen om over samenwerking te spreken en knelpunten zichtbaar te krijgen. De keuze voor een positieve benadering vond men sterk en wil men in het verder proces vasthouden. Het proces is groepsverbindend geweest, men heeft meer betrokkenheid ervaren. Het eigen werk, de eigen context telde niet, het ging om een gedeeld engagement. De eilandjes zijn meer doorbroken. *'Zo hebben we kunnen voelen hoe het idealistisch gezien altijd in ons Huis van het Kind zou kunnen zijn.'* Door het traject is de vrijblijvendheid wat doorbroken, men voelde meer eigenaarschap. Vroeger lag dit toch vooral bij de coördinator. Bij de werving voor de denkdag zijn er heel enthousiaste reacties gekomen. Het is positief als iedereen kan ervaren dat hij een steentje kan bijdragen.

Het ontwerpteam van *Duffel* voelde zich goed voorbereid op de denkdag. Zelf met de methodieken en vragen aan de slag gaan heeft goed gedaan aan de samenwerking, het groepsgevoel en de visievorming. Het engagement, het enthousiasme en de input van de diversiteit aan partners in het ontwerpteam was een meerwaarde. De vrijwilligers waren hierin van bijzondere betekenis. Ondersteuning van EXPOO bij agenda, verslag, voorbereiding en procesbegeleiding maakte het mogelijk dat iedereen maximaal kon participeren.

Hindernissen in de processen

Elk van de trajecten ondervond onderweg ook hindernissen.

Het ontwerpteam *Laarne Wetteren Wichelen* had als opstartend samenwerkingsverband vooral meer tijd nodig dan in het traject voorzien was. De timing was te strak en de nodige tijdsinvestering bleek niet haalbaar. Dit had deels te maken met de late opstart, maar ook met andere processen zoals reorganisatietrajecten, verkiezingen, aanvraagdossiers, ... Bovendien had er met de partners van het Huis van het Kind al een denkdag plaatsgevonden waarna nog te weinig gebeurd was met de output. De deelnemers van het ontwerpteam vonden het erg moeilijk om gezinnen te werven: ze misten hiervoor de tijd en ruimte, de return voor de gezinnen was onduidelijk en het programma niet flexibel genoeg.

Het ontwerpteam *Poperinge Vleteren* ondervond vooral moeilijkheden met de timing van de denkdag: zowel de verkiezingen als de vakantieperiode bemoeilijkten de werving. De keuze voor

de maxmix maakte de organisatie ook complexer. Men had het gevoel dat de veldwerkers meer moeten meegenomen worden in het verhaal Huis van het Kind om de maxmix te realiseren. Ook hier had men het gevoel dat er meer tijd nodig was voor het traject.

Ook in *Duffel* vond men het moeilijk om mensen te motiveren om deel te nemen aan de denkdag. Velen toonden interesse maar hadden toch een drempel om in te schrijven. Het ontwerpteam had hier graag meer middelen voor ingezet. De toeleiding van ouders had beter gekund. Goede communicatie is een werkpunt. De timing bleek niet goed gekozen en te weinig in overleg bepaald. Het ontwerpteam had op meer deelnemers gehoopt en vond het jammer dat er weinig diversiteit was in de groep kinderen.

Mee te nemen naar het vervolgtraject

De ontwerpteam benoemde een aantal aspecten uit hun Elk Gezin Telt traject die ze zeker willen meenemen in hun verdere proces.

- Het is waardevol om stil te staan bij wat we al goed doen, wat er samen al gerealiseerd is en hoe we dit kunnen vasthouden. Hier wordt soms te snel aan voorbijgegaan. Vervolgens kan je samen bepalen welke richting het verder uit moet. Deze aanpak wordt best uitgerold in een langere termijn planning.
- Het is goed om tijdens overlegmomenten methodieken in te zetten waardoor iedereen zijn inbreng kan doen, want iedere mening telt. Door de inzet van methodieken haal je bovendien meer output uit het overleg.
- De methodiek van het waarderend onderzoek geeft andere gesprekken die meer verbinden. Dankzij deze gesprekken werk je aan een gezamenlijke en meer gedeelde visie. Verschillende ervaringen en perspectieven krijgen hierin hun plek.
- Het principe van de maximale mix biedt een meerwaarde voor de Huizen van het Kind. Het brengt participatie in de praktijk. Het idee om professionals en niet-professionals met elkaar in gesprek te laten gaan, om alle stemmen mee te nemen in het proces wordt als erg waardevol bevonden. Om hierin ook de ideeën van kinderen en jongeren in mee te nemen, klinkt nu meer als een evidentie.
- De keuze voor een positieve benadering geeft een andere invalshoek die energie en goesting genereert om in actie te komen.
- De idee van de olievlek werd opgepikt: door over de mogelijkheden van een proportioneel universele werking in het Huis van het Kind met elkaar te praten, wordt de verandering in gang gezet. Samen bouwen we verder aan een huis waar elk gezin telt.
- Het is belangrijk om de nodige tijd en ruimte te nemen.
- Het kan een meerwaarde zijn om een externe procesbegeleider te betrekken.
- Sterk en gedeeld leiderschap is een must.

3. Duffel: de kracht van een denkdag met heel het systeem

Opzet van de dag

De deelnemers gingen in gemixte groepen aan de slag rond een aantal vragen en opdrachten. Interviewgesprekken per twee werden afgewisseld met groepsopdrachten. We zijn van start gegaan met een uitgebreide kennismaking. Kennismaking met elkaar, met het concept Huis van het Kind en met het begrip proportioneel universalisme. Vervolgens brachten we aan de hand van persoonlijke verhalen de werkzame factoren in kaart van een proportioneel universele werking of dienstverlening. Nadat we uitgebreid stil stonden bij wat werkt, is er nagedacht over het Huis van het Kind zoals we het in de toekomst willen zien: een huis van het kind waar elk gezin telt.

Vanuit deze oefening is er bepaald waar bijna onmiddellijk kansen liggen om iets te veranderen, welke mogelijke projecten vorm kunnen krijgen. Hieruit zijn projecten gekozen die verder uitgewerkt zijn in een creatief ontwerp.

Ondertussen werkten de kinderen ook rond het thema proportioneel universalisme. Ze filosofeerden over wat 'eerlijk' is en vroegen zich af waar een eerlijke kinderburgemeester werk van zou maken.

Aan het einde van de dag was er een gezamenlijk voorstellingsmoment: de kinderburgemeesters stelden hun programma voor en de volwassenen stelden hun projecten voor.

Evaluatie van de dag

Samen met de ontwerpgroep van Duffel brachten we de sterktes van de denkdag in kaart.

De hele dag was participatief: zowel in het opzet als in de uitvoering is dit waargemaakt. Alles verliep heel interactief in een gemoedelijke sfeer. De medewerking van alle deelnemers: professionals, ouders, vrijwilligers en kinderen was positief en erg constructief. Zowel professionelen als vrijwilligers, ouders en kinderen voelden zich gehoord. De ouders die er waren, waren helemaal mee.

De toeleiding door brugfiguren heeft gewerkt, al hadden we graag nog meer ouders bereikt. Eén ouder werd niet toegeleid door een partner maar was op de hoogte via een affiche in de bibliotheek. Het was een meerwaarde dat de professionals ook in hun rol van ouder werden aangesproken. Er werden gesprekken gevoerd die je in andere omstandigheden niet met onbekenden voert.

We bereikten een diversiteit van deelnemers: professionals, vrijwilligers, ouders en kinderen. We bereikten ook ouders met een andere thuistaal en een ouder van een kind met een beperking. Er nam ook een vrijwilliger met een beperking deel.

Er ontstond een mooie uitwisseling en dynamiek tussen mensen met verschillende achtergronden. Het kostte veel inspanning en energie, maar het lukte. De groepjes (6 personen) waren voldoende groot voor een goed gesprek en klein genoeg om het nodige vertrouwen te creëren. De afwisselende werkvormen hielden de energie goed op peil.

Het was een meerwaarde dat er ook met de kinderen een denkoefening is gedaan. Zonder begeleidingstraject zouden we hen waarschijnlijk niet mee betrokken hebben in de oefening.

Begeleiding door een externe was ook daar een meerwaarde. De kinderen werkten enthousiast mee.

De uitwerking van de projecten aan de hand van creatieve ontwerpen maakte alles concreter en visueel. Dit geeft een ander beeld van het Huis van het Kind. Voor de aanwezigen was het na deze dag duidelijk wat een Huis van het Kind voor Duffel kan betekenen.

De gezamenlijke voorstelling van projecten met de kinderen was bijzonder, bij momenten ontroerend. De kinderen genoten ervan, ze voelden zich belangrijk.

De locatie leende zich heel goed voor deze dag. De voorbereiding was dik in orde.

Deelnemers gaven aan dat ze het een fijne dag vonden, met rijke ontmoetingen. Het was een dag die snel voorbij is gegaan.

We hebben heel wat elementen aangereikt gekregen voor verdere visievorming over PU in het Huis van Kind. Het verslag van de denkdag samen met de verslagen van het ontwerpteam geven voldoende input voor de beleidsnota. De projecten die uitgewerkt zijn tijdens de denkdag zijn een leidraad bij de bepaling van prioriteiten.

Mee te nemen naar het vervolgtraject

- Een denkdag organiseren tijdens de herfstvakantie is geen goed idee: het is een moeilijke periode zowel voor professionals en vrijwilligers als voor gezinnen.

- Vrijwillige inzet is een meerwaarde en een grote sterkte, maar een Huis van het Kind heeft ook een coördinator nodig om verder te groeien.
- Goede communicatie is essentieel: zowel tussen de partners van het Huis van het Kind onderling als naar de doelgroep.
- Ook in de toekomst willen we ondersteuning vragen/ zoeken van externe partners/ experts om processen te begeleiden.
- We zijn er grotendeels in gelukt om de maxmix te realiseren, maar we zijn er niet in gelukt om vaders/ mannen te bereiken. Hier willen we in de toekomst op inzetten.
- Bekendmaking en promotie vraagt meer dan flyers en affiches. Hier moeten we creatiever mee aan de slag en daar ook de nodige middelen voor vrijmaken.
- We zullen verder moeten inzetten op gedragenheid binnen het bestuur en bij de partners.
- De voorbereiding van zo'n dag vraagt tijd. Je hebt een coördinator nodig die hier tijd voor heeft.
- Als organisatie moet je soepel kunnen inspelen op opportuniteiten.
- We zullen moeten investeren in de opvolging.
- Ook in het vervolgtraject willen we de diversiteit bewaken. Bij de kinderen is dit een werkpunt.
- We willen verder inzetten op sociale cohesie – mensen ondersteunen bij het uitbouwen van netwerken. Vb allochtone ouders met kinderen met een beperking bereiken we niet.
- We willen verder aan de slag met de output van de denkdag. Deze zal vertaling krijgen in een beleidsnota die verder richting moet geven aan de uitbouw van het Huis van het Kind Duffel, een huis waar elk gezin telt.

4. We leerden over proportioneel universalisme: over succesfactoren, over wat werkt en waar we meer van willen.

De betekenis van proportioneel universalisme

Op basis van de tekening gingen de ontwerpteams en de deelnemers aan de denkdag met elkaar in gesprek over de betekening van proportioneel universalisme. De kern van deze gesprekken kunnen we als volgt samenvatten:

- Je moet zaaien om goed te kunnen oogsten.
- Maatwerk is essentieel. Niet meer doen dan nodig, en voldoende of meer doen om iedereen van de vruchten te laten plukken. Gelijkwaardig behandelen is niet hetzelfde als gelijk behandelen.
- Iedereen kan wel eens een extra kistje nodig hebben.
- Niemand mag vergeten worden.
- Solidariteit is belangrijk. Om die te bewaken/ bewaren moet je naar alle stemmen luisteren.
- Middelen moeten efficiënt ingezet worden.
- Belang van netwerken rondom gezinnen.
- Belang van samenwerking tussen partners.

Bouwstenen van proportioneel universalisme

De ontwerpteams stonden stil bij de bouwstenen van proportioneel universalisme op het niveau van het samenwerkingsverband en wat hen dit leert. Aspecten waar de ontwerpteams al sterk in staan:

- Duidelijke en gedragen doelstellingen, zodat we niet blijven hangen in het operationele.
- Een uitgeschreven visie ondertekend door de partners is een belangrijke eerste stap. Hierover vervolgens met partners en ouders in gesprek gaan is nodig.
- Voldoende personele en werkingsmiddelen die beschikbaar worden gesteld door het lokaal bestuur.

- Een coördinator die autonomie en steun krijgt van het bestuur.
- Partners die telkens weer het kind en het gezin centraal stellen.
- Samen werken aan een betaalbaar aanbod voor iedereen maar daarnaast ook telkens weer de vraag stellen of er nog andere drempels in het spel zijn.
- Toeleiding door brugfiguren, samenwerking met veldwerkers en sleutelfiguren.
- Goedwerkende overlegstructuren met hoge betrokkenheid van de deelnemers.
- Overleg met een goede, duidelijke agenda waarbij iedereen maximaal betrokken wordt.
- Betrokkenheid van vrijwilligers.
- Laagdrempelige kinderopvang waar diversiteit een vanzelfsprekendheid is.
- Tevredenheidsmetingen.

Hierin zagen de ontwerpteams nog groeipotentieel:

- Werken aan een open en eerlijke communicatie om te groeien naar een gedeelde visie. Soms zijn we te voorzichtig in onze communicatie en durven we dingen niet te benoemen.
- Met elkaar in gesprek gaan over waar we naar toe willen groeien met het Huis van het Kind.
- Laagdrempelige communicatie naar diverse doelgroepen.
- Het bestaande aanbod meer kenbaar maken. Er bestaat veel, maar we zouden nog meer moeten samenwerken om elkaars aanbod beter te ontsluiten.
- Psychologische drempels om gebruik te maken van aanbod helder krijgen.
- Met onze dienstverlening en aanbod beter aansluiten bij wat partners, ouders en kinderen nodig vinden.
- Meer diversiteit in het aanbod brengen, zodat we ook diverse doelgroepen aanspreken.
- Werk maken van inclusie.
- Informele netwerken nog meer benutten.
- Evolueren naar meer gedeeld leiderschap. Samen naar iets toewerken zoals de denkdag, helpt om betrokkenheid te creëren en je mee verantwoordelijk te voelen.
- Gevoel van verantwoordelijkheid is er wel, maar sense of urgency is niet voor iedereen even hoog.
- Meer tijd en middelen voor coördinatie nodig. Hier moet het bestuur van overtuigd worden.
- Meer wederkerigheid realiseren in de samenwerkingsrelaties.
- Tools om te evalueren.
- Meer cijfers bijhouden en monitoren welk effect/ bereik/ impact een aanbod heeft.

Werkzame factoren

Op basis van positieve persoonlijke ervaringen en verhalen brachten de *ontwerpteams* werkzame factoren in kaart voor een proportioneel universele werking of dienstverlening.

Wat maakt dat de gekozen persoonlijke ervaringen en verhalen positief waren, of maw wat werkt?

- Dat je voelt dat je van betekenis bent voor de ander, dat je persoonlijke aandacht krijgt
- Dat er iemand is die met je meezoekt, iemand die je helpt om de weg te vinden
- Dat men bereid is om extra inspanningen voor jou te doen
- Dat de ander zich flexibel opstelt en tijd maakt voor jou
- Dat er out of the box gedacht wordt, dat er soepel wordt omgegaan met regels en procedures
- Dat je vrienden of familie hebt die initiatieven nemen om je uit je isolement te halen
- Dat je met openheid en respect benaderd wordt
- Dat er discreet en sereen gehandeld wordt
- Dat je wordt aangesproken op wat je zelf kan, zo groeit de wederkerigheid
- Dat je eigenaarschap/verantwoordelijkheid kan krijgen en nemen
- Dat je op een positieve en warme manier informatie krijgt (verbaal en non-verbaal)
- Dat je goed wordt doorverwezen

- Dat er duidelijke afspraken gemaakt zijn rond taakverdeling en opvolging
- Dat je voelt dat er opvolging is
- Dat beloftes worden nagekomen
- Dat er coaching wordt ingezet met expertise: tijd, middelen en opleiding
- Dat er aangepaste ondersteuning kan geboden worden voor kinderen met meer begeleidingsnood

Ook de deelnemers aan de *denkdag in Duffel* wisselden hun positieve ervaringen en verhalen uit. Zij koppelden hieraan wat deze ervaringen leren voor de verdere uitbouw van een Huis van het Kind waar elk gezin telt. Ze wezen op:

- Het belang van een warme omgeving. Zorgzaam. Menselijk. Gastvrij. Gezellig. Huiselijke sfeer. Je thuis voelen. Je welkom voelen. Niet overprikkeld worden. Iedereen mag er zijn. Mensen laten voelen dat je iets bijzonders in hen ziet.
- Het belang van solidariteit. Nodig om in te zetten op de dialoog waarom je niet voor iedereen hetzelfde doet.
- Het belang van een sociaal vangnet.
- Het belang van spontaniteit -> er is meer nodig dan alleen professionals. Bv belang van *Peers*.
- Het belang om lotgenoten te verbinden en dit professioneel te begeleiden.
- Het belang van professionaliteit: kennis van de sociale kaart, juiste doorverwijzing. Belang dat mensen de weg vinden naar hulp. Mensen ondersteunen in hun zoektocht. Wie kan wel helpen?
- Het belang van een mix van hulpverleners en vrijwilligers, van een vertrouwenspersoon, een bugfiguur.
- Het belang van ontmoeting en netwerken. Het Huis van het Kind moet mensen samenbrengen.
- Het belang van positieve samenwerking: goede communicatie, betrokkenheid en vrijwilligheid van alle betrokkenen. Weten dat je er niet alleen voorstaat (geldt zowel voor hulpvragers als voor hulpverleners).
- Het belang van gelijkwaardigheid. Niets opleggen, samen bepalen. Niet belerend. Gehoord worden, eerder dan adviezen krijgen. Empathie. Actief luisteren. Onbaatzuchtigheid. Betrokken. 'Ik weet het ook niet'.
- Het belang van bereidwilligheid, een open blik, maatwerk.
- Het belang van empowerment en participatief werken. Mensen in hun kracht zetten.
- Het belang van tijd. Tijd nemen. Tijd krijgen. Tijd maken. Tijd krijgen om je verhaal te doen. Tijd en kansen geven aan nieuwe initiatieven om te groeien.
- Het belang van een breed en divers basisaanbod: positief, praktijkgericht en concreet. Concrete workshops. Ontmoeten mogelijk maken. Laagdrempelig en gratis aanbod.
- Het belang van goede informatie. Informatie moet duidelijk zijn, juist, op maat, mondeling en eerlijk.
- Het belang van outreachend werken.
- Het belang van goede opvolging.

Op basis van de oefening wat eerlijke kinderburgemeesters doen, voegden de kinderen hier nog een aantal punten aan toe:

- Het belang van veiligheid.
- Het belang van tijd te maken voor kinderen.
- Het belang van goede zorg voor hun ouders.
- Het belang van voldoende groen en buitenspeelruimte.
- Het belang van materiële zekerheid en goede huisvesting.

5. Besluit

Met elkaar in gesprek gaan over de tekening heeft het principe van proportioneel universalisme meer betekenis gegeven. Hiermee is een eerste stap gezet in de richting van een huis waar elk gezin telt.

Het belang van tijd om werkelijk inhoud te geven aan PU werd zowel door de ontwerpteams als tijdens de denkdag als een belangrijk aandachtspunt aangekaart. Tijdens de trajecten zijn we hier zelf ook op gebotst. Om kwaliteitsvolle processen te lopen, moet je daar de nodige tijd voor nemen en af en toe een stapje terug zetten. De denkdagen moesten het hoogtepunt vormen van de trajecten. Slechts in één traject zijn we daarin geslaagd. Nochtans waren de drie trajecten elk op hun manier erg waardevol: omwille van de groei in de onderlinge samenwerking en relaties, om de verbinding, om de visievorming, om pijnpunten te benoemen of om ervaring op te doen met participatie.

Ieder Huis van het Kind dat deelnam aan het Elk Gezin Telt traject wil een aantal werkingsprincipes eigen aan het traject verder implementeren in de samenwerking en verdere uitbouw van het Huis van het Kind. Het principe van de maximale mix, de positieve benadering en de verbindende kracht van verhalen zijn er enkele. Dat de ontwerpteams het als een evidentie zijn gaan beschouwen om ouders en kinderen te betrekken in de verdere uitbouw van hun Huis van het Kind is een opsteker. De waarderend onderzoekende aanpak van de trajecten heeft haar meerwaarde bewezen.

Er ligt nu heel wat materiaal om verder mee aan de slag te gaan. In de eerste plaats voor de deelnemende Huizen van het Kind. Voor hen kan het eigenlijke werk nu beginnen. Hopelijk kunnen de Elk Gezin Telt trajecten ook andere huizen inspireren en goesting geven om verder werk te maken van proportioneel universalisme.

Bronnen

['Proportioneel Universalisme : een aanzet'](#). Deze tekst kwam tot stand in samenwerking tussen Kind en Gezin en Prof. Dr. Michel Vandenbroeck, Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek, Universiteit Gent; Prof. Dr. Sara Willems, Vakgroep Huisartsgeneeskunde en Eerstelijnsgezondheidszorg, Universiteit Gent; Lieve De Bosscher, voormalig coördinator De Sloep, Gent; Samira Castermans, coördinator De Sloep, Gent; Katrien Willaert, coördinator Inloopteam Brugse Poort, Gent; Els De Vos, Lokaal Welzijnsbeleid/Huis van het Kind Gent, Gent; Koen Geirnaert, coördinator Lokaal Sociaal Beleid OCMW Eeklo.

Edgar H. Schein (2000). **Procesadvisering**. Over de ondersteunende rol van de adviseur en het opbouwen van samenwerking tussen adviseur en cliënt. Sdu Uitgevers bv. Den Haag.

Saskia Tjepkema, Luc Verheijen, Joeri Kabalt (2016). **Waarderend Veranderen**. Appreciative Inquiry in de dagelijkse praktijk van managers. Boom uitgevers Amsterdam.

Griet Bouwen (2010). **Leiden naar Talent en Bezieling**. Energie van mensen verbinden tot teamkracht.

De Werf ism Ronald Fry. Appreciative Inquiry Lerend Netwerk 2016 – 2017. **Werken aan krachtige verbindingen om mooie resultaten te boeken**.

Steunpunt Opvoedingsondersteuning Limburg 2014, 2015), **Methodiekendoos Ouders in Huis en Kids in Huis**. Te verkrijgen via EXPOO.